

Statistische Nachrichten (6. évf. 9. sz., Bécs 1928, ném.). — Az ipari részvénytársaságok 1926. évi üzleti eredményei. — Európa 1926. évi népmozgalma. — Az állami 1927. évi költségvetés lezárása.

Vierteljahrsberichte des Thüringischen Statistischen Landesamts (7. évf. 1. sz., Weimar 1928, ném.). — Müller I.: A thüringiai ipari munkásság összetétele nem, kor és családi állapot szerint. — Mommer P.: A mezőgazdasági üzemek állatállománya. — Goehls P.: Ipari üzemí számlálás 1925. jún. 16. — (7. évf. 2. sz.). — Goehls P.: A motorikus erő felhasználása a thüringiai iparban. — Adalék a foglyok lélektanához. — Az 1928. máj. 20-i birodalmi választás eredményei.

Wirtschaftsdienst (13. évf. 39. f., Hamburg 1928, ném.). — Mendelssohn-Bartholdy A.: Bíraskodás külföldi társaságok fölött. — Erdmann R.: A német északi tengeri halászat szerkezete és szervezete. — Geithe H.: A vidéki szakszervezeti ügyek egységesítése és szükségprogram. — Drews M.: Változások Latin-Amerika külkereskedelmében. — (13. évf. 40. f.). — Beckmann F.: A standardizálásra irányuló törekvések kilátásai a német mezőgazdaságban. — Leonidoff: Európa szénkémiája. — Jasny N.: A takarmány-világpiac helyzete. — Larsen W.: A német mozdonygyártás krízise. — Weisflog R.: A vasúti felépítmény-anyagok világkereskedelme. — (13. évf. 41. f.). — Hanna R. W.: Az angol export előmozdításának

útjai. — Wesemann H. O.: A német kereskedelmi politika helyzete és alapelvei. — Stark O.: A birodalmi posta 1927. évi zárószámadata. — Hawelka F.: A XI. nemzetközi munkaügyi konferencia problémája. — A hamburgi tengeri hajózás forgalmi orientálódása. — Mautner W.: A világ olajgazdasági és olajpolitikai krónikája.

Wirtschaft und Statistik (8. évf. 17. sz., Berlin 1928, ném.). — A Németbirodalom bányauzemeinek 1927. évi termelése. — A német külkereskedelem származási és rendeltetési országok szerint 1928 I. felében. — Külföldi géperejű járművek forgalma a Németbirodalomban 1927 júl. 1-től 1928 jún. 30-ig. — A pénzügyi kiegyezés a Németbirodalomban, Ausztriában, az Amerikai Egyesült Államokban és Svájcban. — Házasságok, születések és halálozások a Németbirodalomban 1928 I. negyedében. — A német kivándorlók 1928 I. felében foglalkozás szerint. — Az idegenforgalom 10 német idegenforgalmi városban 1927-ben és 1928 I. felében. — A német társadalmi biztosítás 1928 I. felében. — (8. évf. 18. sz.). — A német serfőzőipar az 1926. és 1927. költségvetési évben. — A világ dohánygazdasága. — A géperejű járművek a Németbirodalomban és külföldön 1928-ban. — Az élelmezési és megélhetési költség aranynívójának hullámzása a fontosabb országokban 1928 első felében. — A birodalmi, országos és községi adóbevételek az 1926-27. és 1927-28. költségvetési évben. — Válások a Németbirodalomban és külföldön 1926-ban.

◎ E G Y É B ◎

A bécsi Kisebbségstatisztikai Intézet.

L'Institut de statistique des minorités à Vienne.

A „népek önrendelkezési joga“ volt az a varázsszó, amelyik a négyéves küzdelem végén megbénította a központi hatalmak győzelemre ajzott izmait. A wilsoni 14 pont lehangosabban hirdetett, de a győzők által legkevésbé komolyan vett program-pontja volt ez; Versailles, Saint-Germain és Trianon palotáiban aláírt békeokmányok ennek a jelszónak hamis glóriájával váltak Középeurópa számára szomorú évek s még eljövendő rettenetes idők okozóivá. Kilencmillió németet, három és félmillió magyart, 5 millió ukránt dobtak oda e rendelkezések kultúrában jóval alacsonyabb fokon álló vagy ellenséges érzületű népek fennhatósága alá, a kisebb néptöredékek százezrei-

ről, sőt összefogva — millióiról, említést sem téve.

Negyvenmilliónyi¹⁾ kisebbségi nép nehézsorsának enyhítése a politikusok, államférfiak s jogászok dolga. Az ú. n. kisebbségi szerződéseken és a békeokmányok idevonatkozó rendelkezésein kívül, immár majdnem 10 éven át a Nemzetek Szövetsége, a legkülönbözőbb tekintélyes nemzetközi jogi és politikai alakulások egész sora, elméleti és gyakorlati szakemberek, a napisajtó éppúgy, mint a tudományos irodalom

¹⁾ Lásd *Jakabffy* Elemér: 48 milliónyi ember kisebbségi sorsban. („Magyar kisebbség“, 1924. évf. 21. szám.)

elég sokszor és sokat foglalkozott is a kisebbségek anyagi és alaki jogvédelmének kodifikálására irányuló törekvésekkel, úgy-hogy a probléma mára már „question du jour“-rá változott.

Gyakorlati eredményei azonban mind-ezideig nem igen voltak ezeknek a munkálkodásoknak — a probléma politikai motívumaitól eltekintve is — igen nagy részben főképp azért, mert hiányzott a feltárása és összefoglalása e kisebbségek számának, települési eloszlásának, kulturális, vallási, gazdasági viszonyainak, sérelmeinek, esetleg ilyen irányú veszedelmeztségének, röviden szólva: hiányzik még mindig a kisebbségek biológiája. Már pedig anélkül, hogy ismer-nénk az egyes népi kisebbségek erejét, fejlő-dési irányát, városi és falusi településeik zártságának vagy szétszórtságának milyen-ségét, foglalkozási és szociális tagozódását, műveltségi rétegződését, lehetetlen szá-munkra tisztán teoretikus elvekből kiin-dulva egy eleven, az életben eredménnyel hatni tudó, kisebbségi jogrendszer kereteit megvonni s azt praktikusán érvényesülő tartalommal megtölteni.

Sürgetően szükséges tehát most már minél hamarébb nemcsak az anyanépeknek, hanem maguknak a kisebbségeknek érde-kében is, hogy népi státusuk, állományuk-nak változása, kulturális, gazdasági és po-litikai erejük minél pontosabban számba-vétessék, mert csak ezeknek az adatoknak biztos tudása lesz hű mértéke állapotuknak, erősödésüknek vagy sorvadásuknak. Ezek-nek alapján láthatják, hol van tennivaló, hol kell segíteni, hol lehet megvetni a lábat, vagy hol kell mankó után nyúlni. Az abszolút számok ismerete azonban még egyál-talában nem elégséges, mert nem biztos, hogy a való dolgok hű képét adják-e. Sőt! Az utolsó tíz év tapasztalatai meggyőzhet-ték a lelkiismeretesen vizsgálódókat, hogy van nem egy, kisebbségekkel rendelkező olyan állam, mely hivatalos statisztikai fel-vételeinek adatait nem átalja úgy rendezni, hogy a kisebbségeket a valóságnál kevesebb számúnak tüntethesse fel, hogy ezáltal egy-részt csökkentse az idegen népek nyelv-területeinek anektálásában rejlő igazság-talanság nagyságát, másrészt módja legyen a kisebbségi jogosítványok aránylagos meg-nyirbálására, megszorítására. Szükség van tehát az adatok tudományos módszerekkel való statisztikai vizsgálatára, a népszámlá-lás adatainak „próbáira“: a népesedési, is-

kolázási, a választási statisztikai eredmé-nyekkel való összevetésére és ellenőrzésére.

Ennek a feladatnak elvégzésére hívta életre *Winkler Vilmos* kormánytanácsos, egykori udvari titkár, a bécsi tudomány-egyetemen akkor a statisztika magántanára, az 1921/22. egyetemi év téli szemeszterében „a határmenti németiség népi-, gazdasági- és kulturális kérdéseinek statisztikai szeminá-riumá“-t, „Statistisches Seminar für Bevöl-kerungs-, Wirtschafts- und Kulturfragen des Grenzlanddeutschtums“ (röviden: „Sta-tistisches Grenzlandseminar“), mely azon-ban már a következő évben, 1922/23. tel-lén, a mai intézetté szélesedett „Institut für Statistik der Minderheitsvölker“ cím-mel, hogy az eredetileg csak a német kisebbségek helyzetének statisztikai ku-tatására alakult intézményben most már legalább az összes európai kisebbségi népek viszonyait vizsgálat tárgyává tehessék, mi-után kitűnt, hogy szigorúan tudományos alapon való eredményes munkálkodás csak így lesz lehetséges.

Az Intézet, mint az egyetem intézménye, élvezi a teljes egyetemi autonómiát és tan-szabadságot, munkálkodásában tudományos szempontokból így tehát teljesen független. Célja, hogy egyrészt az összes karok (tehát nemcsak a jog- és államtudományi anya- kar) hallgatói számára munkahelyül szol-gálgjon mindazok részére, akik elméleti és gyakorlati kiképzésben kívánnak részesülni a statisztikából általában s a nemzetiségi statisztikából különösen. A szeminárium tagjai által készített szemináriumi dolgoz-atok és doktori disszertációk azonban, bár mint igen értékes anyag össze lesznek gyűjtve az intézet levéltárába, mégsem tud-nak egy egységes és összefoglaló, ugyanazon szempontokból készült képet adni a kisebb-ségekről, mert hisz az egyes hallgatók kedve, vagy érdeklődése szabja csak meg témájukat s feldolgozásuk mértékét, így hát szükséges volt egy külön osztály — Rech-nungsabteilung — megszervezése is, amely-ben az igazgatóprofesszor irányítása és tu-dományos segéderők részvétele mellett a kisebbségstatisztika egész területe tudomá-nyosan át- és feldolgoztassék.

A témák, melyeket az intézet tagjai ki-dolgoztak, meglehetősen változatosak és ér-dekesek s mivel rajtuk keresztül bepillan-tást nyerhetünk az intézet munkásságának szellemébe és irányába, egynéhányát fel-soroljuk:

Grafikai ábrázolások módszere és térké-

pek szerkesztése a nemzetiségi statisztikában. — A szlovákiai (felsőmagyarországi) németek települési helye és számának változása 1880—1919 között. — Németek a gottscheei nyelvszigeten. — Keletiszlázia népességi statisztikája. — Osztrákiszlázia zárt német nyelvterülete. — A cseh kisebbség kialakulása az északnyugati cseh szénbányaterületen. — A németység Dél-Morvaországban. — Születések és halálozások Elzász-Lotharingiában 1871-től 1920-ig. — A németek Galiciában 1880 óta. — Az erdélyi szászok 1713—1920 között; áttekintés a régebbi becslések s a későbbi népszámlálások módszere fölött. — Cseh-Szlovákia iskola-statisztikája. — A népesség növekedése a Szudetaországokban 1880—1921. — A statisztika jelentősége a nemzeti kisebbségek védelme szempontjából. — A németység Nagy-Romániában. — Az erdélyi szászok gazdasági helyzete s annak változásai. — Az ukránok népe Keletgaliciában. — A társalgási nyelv (Umgangssprache) felvétele az osztrák népszámlálásoknál; (módszertani áttekintés). — A faj és a szín (Farbe) után való kérdezősködés Amerikában. — A német települési terület Morvaországban és az 1880 óta beállott változások. — A cseh iskoláztatás Bécsben. — A német iskoláztatás Cseh-Szlovákiában. — Vallás és nép Cseh-Szlovákiában. — A nemzetiségi tagozódás kialakulása Dél-tirolban. — Németország kisebbségei. — Burgenland (Nyugatmagyarország) népességi statisztikája. — Lettország nemzetiségi statisztikája. — A nemzetiségi kérdés Lengyelországban. — A franciaországi olasz kisebbség. — A mezőgazdasági üzemek a Szudetaországokban. — Schlesvig-Holstein nemzetiségi statisztikája. — Az ukrán nyelvterület. — Svédok Finnországban. — A Bánát népei. — Svájc nemzetiségi viszonyai. — A nemzetiségi probléma. — Kisebbségi statisztika. — A németek és a csehek részvétele a jövedelemadózásban Cseh-Szlovákiában. — A szegényügy Cseh-Szlovákiában, Morvaországban és Sziléziában. — Olaszország szláv kisebbségei. — Cseh-Szlovákia középiskola-ügye. — A német ki- és bevándorlás. — A friz kérdés. — A népszámlálás módszere és keresztülvitele a fontosabb államokban. — A kisebbségi népek fajiságának védelme. — Németdél-tirol nyelvi viszonyai. — Cseh-Szlovákia német és cseh lakosságának megterhelése a személyi jövedelemadóval. — A Bánát népesezési mozgalma. — Vilna vidékének nemzetiségi viszonyai. — A cseh népszám-

lálás eredményeinek vizsgálata a német kisebbség szempontjából. — A sz. h. sz. népszámlálás. — Dánok és frizek Poroszországban. — Nyugatukránia földje és népe. — A Nemzetek Szövetsége és a kisebbségek védelme. — A németországi kisebbségek a birodalmi választásokban. — Románok a külföldön. — A németység jogi és tényleges helyzete Észak-Schlesvigben. — A népszámlálások hibaforrásai. — Egyesületi statisztika. — Szovjetország mezőgazdasági kivitele. — A németység vándorlása. — Szakszervezeti mozgalmak. — A frizek Schlesvig-Holsteinban.

Szükségesnek tartottuk e dolgozatok részletes felsorolását, mert ezeken és az Intézetből kikerülő kiadványokon keresztül pillanthatunk csak be valójában abba az állandó és intenzív munkásságba, amely *Winkler* professzor vezetése alatt immár évek egész során át szorgalmasan és eredményesen folyik.

Kiadványsorozata kettő is van az Intézetnek; az egyik a „Schriften des Institutes für Statistik der Minderheitsvölker an der Universität Wien“. Ebben a sorozatban immár második kiadásban jelent meg első számként *Winkler* tanárnak az intézet programját felölelő nagyobb tanulmánya: „Die Bedeutung der Statistik für den Schutz der nationalen Minderheiten“. (1923 és 1926.)

Ezt követték: 2. szám: I. *Seipel*: Die geistigen Grundlagen der Minderheitenfragen. (Az osztrák kancellárnak az intézetben 1925 január 14-én tartott előadása.)

3. szám: Minderheitenstatistische Rundschau (1925). Tartalma: W. *Winkler*: Die Minderheitenfrage. — W. *Winkler*: Der Wert der tschechischen Nationalitätenstatistik nach der Volkszählung von 15. Februar 1921. — O. *Martin*: Das tschechische Schulwesen in Wien. — K. *Braunias*: Die Minderheiten in Rumänien. — H. *Makov*: Die Minderheiten in Polen. — R. *Grabner*: Das von der österreich-ungarischen Monarchie an Italien abgetretene slavische Gebiet. — W. *Winkler*: Minderheitenstatistisches Rundschau. (1925.)

4. szám: Deutschsüdtirol. I. — H. *Volterlini*: Die Geschichte Deutschsüdtirols; W. *Winkler*: Deutschsüdtirol im Lichte der Statistik. (1925.)

5. szám: Deutschsüdtirol II. — A. *Verdross*: Die rechtliche Lage Deutschsüdtirols; W. *Steinhauser*: Die Ortsnamen als Zeugen für das Alter deutscher Herrschaft und

Siedlung in Südtirol; W. Winkler: Noch einiges zur Statistik Deutschsüdtirols. (1926.)

6. szám: A. Mückler: Das Deutschtum Kongresspolens. (1927.)

Az intézetben készült tanulmányok és dolgozatok közül egy egész sereg jelent meg különböző évkönyvekben és folyóiratokban is, melyekből különnyomatokat készítve „Veröffentlichung des Institutes für Statistik der Minderheitsvölker — Universität Wien“ címmel szélesebb körök számára is hozzáférhetőkké teszik őket. Ilyen formában jelentették meg eddig a következő kisebb-nagyobb tanulmányokat és cikkeket:

Dr. W. Winkler: Der Wert der tschechischen Nationalitätenstatistik (Böhmerlandjahrbuch 1923); M. Janiczek: Die neueste Bevölkerungsentwicklung der Deutschen und Tschechen (Böhmerlandjahrbuch 1923); dr. Karl Braunias: Das Deutschtum in Grossrumänien (Mitteilungen zur Kenntnis des Deutschtums in Grossrumänien; 1-ső füzet, Nagyszeben 1923); W. Winkler: Die Minderheitenfrage (Österreichische Rundschau, 1923 december); O. Martin: Das tschechische Schulwesen in Wien (u. o., 1924 febr.); K. Braunias: Das Minderheiteninstitut an der Wiener Universität (Alpenländische Monatshefte, 1924 ápr.); H. Exler: Die Deutschen in Mähren 1880—1921 (Böhmerlandjahrbuch 1924); W. Winkler: Grenzlanddeutsche Rundschau (Deutsche Rundschau, 1923 nov.); L. Weiler: Die Steuerleistung der Deutschen und Tschechen in den Sudetenländern 1914 bis 1918 (Böhmerlandjahrbuch 1925); K. Braunias: Die rumänische Parlamentswahlen vom 1. bis 11. März 1922 in statistischer Betrachtung (Deutsche Politische Hefte; 1924 júl-okt.); O. Zell: Der Anteil der Deutschen am Bergbau der Sudetenländer (Sudetendeutsches Jahrbuch 1927).

Legnagyobb és legjelentősebb kiadványa a kisebbségi intézetnek az 1927-ben a „Stiftung für deutsche Volks- und Kulturbodenforschung“ (Lipce) támogatásával megjelent 700 oldalas nagy mű: „Statistisches Handbuch für das gesamte Deutschtum“.¹⁾ Hosszú évek szorgalmas és módszeres munkájának gyümölcse ez a kötet, mely képét adja az egész német nép fontosabb életnyilvánulásainak, szellemi és anyagi erőinek, fejlődési irányának.

Mint ahogy a szerző, Winkler professzor, a könyv előszavában írja: „A cél: a német

népnek egymástól elszakított részeit, akik mindenk ellenére is egy szellemi közösséget alkotnak, a statisztikában is mint egészet tekinteni és a helyett, hogy az anyagot államok szerint tárgyalják, népek szerint foglalni össze, vagyis a német népet elválasztó politikai választófalakat legalább szellemi vonatkozásokban ledönteni“.

A Tüzföldtől Finnorszáig, Elzásztól Kínáig, a világ minden államában szerte-szétszórva élő 94 és félmilliónyi németiségnek, a német nemzetnek számokkal megírt biológiája ez a könyv; sorra veszi az egyes népi csoportok számát, települési módját, nem, kor és vallás szerint való tagozódását, a természetes népesedési mozgalmát, vándorlását, foglalkozási megoszlását, földbirtokát, természetét, állatállományát, bányászatát és iparát, kereskedelmét, nemzeti jövedelmét, adózóképeségét, iskolázását, művelődési rétegződését, politikai megnyilvánulását a választásoknál s népszavazásoknál, szóval megrajzolja népi erejének lehető összes összetevőjét s ezzel fejlődési irányát is. Az állam energiái helyett a népet kutatja s veszi számba, mint ahogy tette már a háború előtt Correnti, aki megszerkesztette statisztikai kézikönyvét az egyetemes olaszágról, előkészítve, nem utolsó sorban ezzel is, a minden olaszok egyesülését, Trentino bekebelezését. Coolidge elnökkel együtt — aki a nikaraguai beavatkozás elvi megokolásául állította fel ezt a tételt — ő is vallja, hogy: német polgár birtokában lévő minden talpalatnyi föld, bárhol legyen is az, a német nemzeti vagyion integráns alkotó része; a német mérnök, kereskedő, iparos, nevelő, vagy munkás jövedelme, bére, keresete, — az Egyesült Államokban éppúgy, mint Lodzban — a német nemzeti jövedelem összetevője; az argentiniai német gyáros áruai is a német nemzeti termelés növelésére szolgálnak; az iskolák, hol németül folyik a tanítás, a földkerekség bármely pontján a német kultúrközösség bástyái és a germán műveltség hirdetői, a német anyanyelvű választópolgárok száma és az általuk a bukaresti, kopenhágai, vagy varsói parlamentekbe küldött képviselők az egyetemes németiség politikai erejének, befolyásának tényezői.

Ez a könyv diadalmas himnusza a magát legyűrni nem hagyó németiségnek, mely meghirdeti a nemzeti gondolat győzedelmes erejében való hitet és bizakodást tudós, államférfi és politikus számára egyaránt, hogy „mindenen keresztül egyszer mégis csak ki

¹⁾ Verlag Deutsche Rundschau, Berlin.

kell vívni a németeknek a nap alatt azt a helyet, mely száma, ereje, képessége és munkája révén őt megilleti". *Winkler* professzor könyvével mindenesetre új utakat nyitott; hogy a rengeteg adat között van kellő kritika nélkül felvett is, hogy a munka láza közben nem egyszer talán helyt nem álló megállapításokat is vont le, megérthető.

Ennél a kézikönyvnel is nagyobb szabásúnak ígérkezik az intézet előkészületben lévő újabb kiadványa, a „Statistisches Minderheitenhandbuch“, a kisebbségi népek statisztikai kézikönyve, amelyben Európának minden kisebbségi népéről a legfontosabb és legjellemzőbb adatokat kívánják összefogni.

Az intézet *tudományos személyzete* a vezető professzoron kívül egy asszisztensből, egy könyvtárosnőből és egy statisztikai tisztviselőnőből áll, aki egyúttal a titkári teendőket is végzi. A *felszerelés* az intézet fiatalágához és az elmúlt évek osztrák gazdasági viszonyaihoz képest meglehetősen elégségesnek mondható. A *könyvtár* több, mint kétezer kötetből áll, beleszámítva a füzeteket és brosürákat is, ami pedig bizony ma még szinte a tekintélyesebb részét alkotja a kisebbségi irodalomnak. Ez a könyvállomány így tagozódik: a statisztika elmélete 106 kötet, békeszerződések és egyes kisebbségek helyzetéről szóló emlékiratok és petíciók 36, évkönyvek, kisebbségi naptárak 151, kisebbségi kérdés elmélete 40, kisebbségi közgazdaság és politika 29 kötet, az egyes államok kisebbségeire vonatkozó könyvek: németek külföldön 14, Belgium 3, Danzig 6, Dánia 1, Elzász 7, Franciaország 10, zsidókérdés 6, Sz. H. Sz. állam 4, Szovjetország 6, Délamerika 2, Poroszország 60, Szászország 6, Németbirodalom 95, Svájc 75, Luxemburg 6, Magyarország 15, Cseh-Szlovákia 26, Lengyelország 49, Olaszország 31, Észtország 34, Bulgária 24, Macedónia 4, Románia 35, Lettország 18, Finnország 37, Memelvidék 3, Anglia 3, Norvégia 3, Ausztria 206 kötet stb. és 502 db. brosúra, ezek közé számítva azokat a füzeteket s tanulmányokat, melyek nem többek 60 oldalnál.

Az intézetnek rendszeresen 83 folyóirat járt tizenkét országból; ezek között: 55 német nyelvű, 14 francia, 4 angol és 4 magyar (közöttük a Magyar Statisztikai Szemle is). Az országonkint rendezett *térképgyűjteményben* 231 térképlap és atlasz van, közöttük 102 lapon az Osztrák-Magyar Monarchia 1:75,000 arányú térképlapjain felüntetve minden község többségi s kisebbségi lakosságának anyanyelve. Különösen gazdag a felsősziléziai, a keletporoszországi és a csehországi gyűjtemény. Magyarország-ról 7 drb. térképe és a Teleki-Halász-féle atlasza van meg az intézetnek.

A *technikai felszerelés* a következőkből áll: két írógép, egy „Barrett“-rendszerű özszeadó- és egy „Tim“-rendszerű számológép, valamint egy Leitz-féle vetítógép, mellyel nemcsak diaprozítívet, hanem rajzokat, előadásokhoz készült tabellákat és könyvabrákat is lehet vetíteni. Maga az intézet, a Ringen, a Neue Hofburgban kapott elhelyezést, s egy nagy előadó- és szemináriumi dolgozóteremből, egy tanári, egy titkári, két könyvtári és egy térképszobából áll. Az intézetet ebben az új helyiségében 1928 február 28-án maga *Hainisch* köztársasági elnök nyitotta meg.

Az intézetnek munkásságához természetesen anyagi erőkre is szüksége van a forrásmunkák, a folyóiratok, a könyvek és térképek beszerzésére, a tisztán mechanikus számolási műveletek elvégzésére, az eredmények kinyomtatására. Maga az osztrák állam, mint egyik egyetemi intézetének, csak minimális összeggel tud támogatására állani, de életrehívott *Winkler* professzor az anyagiak összehozására egy támogató egyesületet — Gesellschaft zur Förderung des Instituts für Statistik der Minderheitsvölker an der Universität Wien, — mely tagdíjakkal és adományokkal igyekszik biztosítani az intézet fenntartásához szükséges összeget. Az egyesület élén dr. A. *Spitzmüller* báró, volt miniszter, az Osztrák-Magyar Bank volt kormányzója áll, alelnökei *Wettstein* és *Winkler* egyetemi tanárok. Tagjai rendes, alapító, és pártfogó tagok, a vállalt anyagi támogatás nagysága szerint; a tagok az intézet kiadványait ingyenesen vagy leszállított áron kapják. S mivel közöttük számosan vannak az egyes kisebbségi népekhez tartozóak, az egyesület választmányában módjuk van állandó kapcsolatot is találni és tartani egymással. A rendelkezésre álló összeget az elnökség juttatja el az intézet vezetőjéhez, aki annak felhasználásáról előzetes tervezet alapján, de utólagos elszámolással tesz jelentést. Az intézet tudományos munkásságára azonban az egyesületnek semmiféle befolyása sincs. Az államtól és fenntartóitól való ez a függetlensége, valamint az is, hogy egy világhírű egyetemnek egyik intézete *Winkler* professzornak ez az Intitútja, aminek révén kiadványai magukon hordják a pártatlanság és objektivitás tuda-

mányos bélyegét, rövid fennállása óta is már jó hírnevet és megbecsülést szereztek részére.

Három és félmilliónyi idegenbe szakadt magyar kisebbségi testvérünk sorsának javítása tőlünk is megköveteli, hogy *Winkler* professzor intézetét tőlünk telhetőleg támogassuk, hisz pl. a magyar kisebbségekre vonatkozó kiadványaink és adataink Bécsben sokkal hamarabb kerülnek külföldiek kezébe, mint minálunk, viszont éppen a magyar problémákra vonatkozóan igen szerény a könyvtár állománya. De meggondolásra való az is, hogy vajjon nem volna-e szükségünk nekünk magyaroknak is egy ilyen egyetemi kisebbségi intézetre s hogy

Thirring Gusztávnak 25 év előtti kezdetét¹⁾ folytatandó, mai magunkra hagyatottságunkban nem kellene-e nemzeti erőink megállapítása céljából feldolgozni a világ négy tája felé szétszórt magyarság egyetemes statisztikáját.

Vitéz Nagy Iván dr.

¹⁾ *Thirring* Gusztáv dr.: A magyarországi kivándorlás és a külföldi magyarság. (Budapest, 1904. X + 366 old.) — A háború előtti adatokat feldolgozta még *Laky* Dezső dr. is: A Magyar Szent Korona Országainak kivándorlása és visszavándorlása 1899—1913. Magy. Stat. Közlemények. Új s. 67. kötet. IX + 136* + 120 old.

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale.

Szakosztály ülések. — *Séances de sections.*

A Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság II. szakosztálya 1928 szeptember 21-én, délelőtt tartott ülést. Jelen voltak: *Blitz* Miksa, *Böhm* Emil, *Kecskeméti* Adolf, ifj. *Tasnády-Szűts* András, *Ullmann* Ödön, *Weimann* Géza, *Willheim* Artúr kereskedelmi tanácsosok és *Havas* Menyhért szakértő. Napirend előtt *Blitz* Miksa a gyarmatáruforgalomról a következő áttekintést nyújtotta:

Az elmúlt évben nagyobb változások e szakmában nem igen fordultak elő. Fontos szerepet játszott a braziliai kávék áralakulása, amelyeket a braziliai állam továbbra is szilárdan tartott, valorizációs berendezkedése folytán. Ennek folytán ez a cikk nagy emelkedéseken ment keresztül.

Brazília semmiesetre sem engedi meg, hogy nagyobb kínálat kapjon lábra, mert ami termési feleslegnek mutatkozik, azt ő felveszi és a termelőnek az ellenértéket kifizeti. Ilymódon a kereslet mindig túlszárnyalta a kínálatot és ennek természetes következménye az volt, hogy az árak lassan, de biztosan megszilárdultak.

A kikötőhelyek tekintetében ma, a mi részünkre számbavehető békebeli állapotokkal szemben Trieszt helyett Hamburg kerekedett felszínre. Annak ellenére, hogy a távolság Hamburgtól hozzánk jóval nagyobb, mint Trieszttől, a németek által inaugurált versenyfuvar (Kampftarif) lépett életbe, amely nem drágább, mint a Trieszt-budapesti fuvar. Ennek ellenében a tengerentúlról érkező hajók jóval előbb kötnek ki Hamburgban, mint Triesztben és ezáltal az áruk gyorsabban érkeznek ide, mintha azok Trieszten keresztül menének.

Az üzletforgalom és az üzlet minősége a lefolyt évben egészségesebbre változott, amennyiben

a háború óta keletkezett különféle újabb vállalatok, melyek megbízhatóság tekintetében nem állottak meg helyüket, a verseny élessége folytán felborultak és így ma már a helyzet sokkal egészségesebbnek mutatkozik, mint a háború óta a múlt évig volt.

Exportunk a megszállott területekre, sajnos, csak nagyon jelentéktelen mennyiségben volt, mert a háború befejezése után a hozzánk gravitáló vidékek: Felsőmagyarország, Erdély, Északkelet-Magyarország, amelyek a régi összeköttetéseket fenntartani akarták, az itten felmerült nehézségek folytán üzleteik lebonyolítása végett más irányban fejtették ki érdeklődésüket és ma már igen nehéz ezt helyrehozni. Egy reménységünk van még és ez volna a fumei kikötő, amelynél, ha megfelelő megértésre találunk, ugyanannyira kifejlődhetnék, mint a békeidőben volt. T. i. a hajóknak Fiuméba való kikötése folytán az árukat közvetlen a megszállott területekre lehetne szállítani, miáltal óriási fuvarmegtakarítás származnék és így a versenyt a külföldi cégekkel felvenni módunkban volna.

A hagymakereskedelem helyzetét *Pongrácz* Sándor ismertette:

Az 1926. évi termésű vöröshagyma, melynek értékesítési szezonja az 1927. év első három hónapjára is benyúlt, tartóssági szempontból sok kívánni valót hagyott hátra. E körülmény következtében a termelői és kereskedői kézen volt vöröshagyma mennyiségileg több, mint 50%-ban elpusztult és így a relative nagy termés a téli hónapokban mennyiségileg fenti okból és a nyári és őszi hónapokban eszközölt elszállítások folytán összezsugorodott. A kereslet élénk volt, hagymánk